

Universal Journal of Theology

e-ISSN: 1304-6535

Cilt/Volume: 5, Sayı/Issue: 2, Yıl/Year: 2020 (Aralık/December)

AFGANİSTAN MEDRESELERİNDE OKUTULAN ESERLER HAKEMLİĞİNDE MEDYADA POPÜLER BİR TARTIŞMA KONUSU OLARAK RECM -AFGANİSTAN ÖRNEĞİ-

*A Review of the Views of Fiqh Schools in the Context of the
Hadith of Musarrât*

Sadrul Eslam TAHİRİ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
İslam Hukuku Anabilim Dalı

Graduate student, Pamukkale University, Faculty of Theology,
Department of Islamic Law, Denizli /Turkey

sadruleslamtahiri@hotmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-0111-0730>

Sefa ATİK

Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
İslam Hukuku Anabilim Dalı

Assistant Dr., Pamukkale University, Faculty of Theology,
Department of Islamic Law, Denizli /Turkey

satik@pau.edu.tr

<http://orcid.org/0000-0002-7806-3971>

Makale Bilgisi – Article Information

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/ Research Article

Geliş Tarihi/Date Received: 22/11/2020

Kabul Tarihi/Date Accepted: 29/12/2020

Yayın Tarihi/Date Published: 31/12/2020

Atıf/Citation: Tahiri, Sadrul Eslam & Atik, Sefa. "Afganistan Medreselerinde Okutulan Eserler Hakemliğinde Medyada Po-püler Bir Tartışma Konusu Olarak Recm - Afganistan Örneği-". *Universal Journal of Theology* 5/2 (2020): 357-386.

Afganistan Medreselerinde Okutulan Eserler Hakemliğinde Medyada Popüler Bir Tartışma Konusu Olarak Recm -Afganistan Örneği-

Öz

Afganistan recm uygulamaları örneği üzerinden Afganistan'da ve Afganistan dışındaki diğer ülkelerde recm konusu tartışılmaktadır. Özellikle Taliban üzerinden medyaya yansıyan olumsuz recm olayları uluslararası kamuoyunda popüler bir konu olarak endişeli bir şekilde gündem oluşturmaya devam etmektedir. Geleneksel sünni nüfus ve anlayışın ağırlıklı olduğu Afganistan'da geleneksel sünni literatür, halkın maddî ve manevî destekleri ile sürdürülen klasik medrese kültüründe görülen ve devletin resmî okullarında okutulan dersler üzerinden sürdürülmektedir. Ayrıca geleneksel medrese sistemi günümüzde modern dinî eğitimle beraber yaygın bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Afganistan'daki gerek resmî gerek gayri resmî medreselerde Hanefî usûl-i fıkıh kitaplarından Uşûli'ş-Şâşi, Nürü'l-envâr, fûru-i fıkıh eserlerinde ise el-Fıkhu'l-Müeyesser, Muhtaşaru'l-İkudürî, Kenzû'd-dekâ'ik ve el-Hidâye'nin bütün ciltleri okutulmaktadır. İşte bu makale Afganistan'da uygulanan ama daha çok Taliban uygulamaları üzerinden popüler bir konu olarak tartışılmaya devam eden recm uygulamalarını Afganistan coğrafyasında tedrisi yapılan Hanefî fıkıh eserleri üzerinden tahlil etmeyi yani uygulamaların Hanefî fıkıh eserlerinde çizilen usul, yöntem ve perspektife uyup uymadığını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Yine makalede Afganistan devleti tarafından zina suçuna uygulanan ceza ile Taliban örgütü tarafından zina suçuna uygulanan cezanın ortak ve farklı yönlerinin karşılıklı olarak tespiti yapılacaktır. Dolayısıyla makale şu an mevcut resmî Afganistan devletinin zina suçuna bakış açısını ve bu suçta koymuş olduğu müeyyide ve yaptırımların içeriğine de değinmiş olmaktadır. Ayrıca makale, resmî Afganistan devletinin zina suçuna karşı tanzim etmiş olduğu düzenlemelerin mantıkî arka planını da incelemektedir.

Anahtar kelime: Afganistan, Taliban, Zina, Recm, Sahra Mahkemesi

Stoning As a Popular Topic Of Discussion in Media In The Light of Works Taught In Afghanistan Madrasas -The Example of Afghanistan-

Abstract

Stoning is discussed in Afghanistan and other countries outside Afghanistan through the example of Afghanistan stoning practices. Negative stoning events, especially reflected in the media through the Taliban, continue to create a polemic agenda as a popular topic in the international public opinion. In Afghanistan, where the traditional Sunni population and understanding are predominant, the traditional Sunni literature is continued through the lessons seen in the classical madrasa culture which is maintained with the material and spiritual support of the people and the lessons taught in the official schools of the state. In addition, the traditional madrasa system continues to exist widely as well as modern religious education today. All the volumes of Hanafi usûl-i fıkıh(a branch of science that studies the sources of fiqh and methods of extracting judgments from them) books such as Uşûli'ş-Şâşi, Nürü'l-envâr and fûru-i fıkıh(fiqh term, which refers to the practical part of Islamic law and sub-lineage in inheritance law) books such as el-Fıkhu'l-Müeyesser, Muhtaşari'l-İkudürî, Kenzû'd-dekâ'ik and el-Hidâye are taught in both legal and illegal madrasas in Afghanistan. This article aims to examine the stoning practices, which are practiced in Afghanistan but continue to be discussed as a popular topic mainly through Taliban practices with the help of Hanafi fiqh works taught in Afghanistan. That is, it aims to examine whether the stoning practices are fitted with methods and perspectives in Hanafi fiqh works or not. Again, the article will mutually determine the common and different aspects of the punishment applied to the crime of adultery by the state of Afghanistan and the Taliban organization. Therefore, the article also addresses the current official Afghan state's view of the crime of adultery and the content of sanctions imposed on this crime. In addition, the article examines the logical background of the regulations issued by the official state of Afghanistan against the crime of adultery.

Key Words: Afghanistan, Taliban, adultery, stoning, Sahra Court

Giriş

Afganistan örneği üzerinden Afganistan’da ve Afganistan dışındaki diğer ülkelerde de recm konusu tartışılmaktadır. Geleneksel sünnî nüfus ve anlayışın ağırlıklı olduğu Afganistan’da, geleneksel sünnî literatür halkın maddî manevî destekleri ile sürdürülen klasik medrese kültürü ve bu medreselerde etkin olan âlimler eliyle nesilden nesile aktarılmaktadır. Bu medreselerdeki eğitim civar bölgelerden gelen öğrencilerin ihtiyaçları da gözetilerek genellikle yatılı olarak devam etmektedir. Diğer yandan halkın dinî eğitimi geleneksel klasik medreseler üzerinden devam ederken devletin resmî okulları olan medreselerde halkın dinî ve kültürel eğitimine önem verilmekte ve bu medreseler örgün şekilde devlet kontrolünde eğitime devam etmektedir. Ayrıca geleneksel medrese sistemi günümüzde modern dinî eğitimle beraber yaygın bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Afganistan’da hâlâ eski gayri resmî medreselerin modern ya da eski şekliyle devam edenleri de mevcuttur.

Araştırmalar sonucunda edindiğimiz bilgilere göre Afganistan’daki gerek resmî gerek gayri resmî medreselerde usûl-i fıkıh kitaplarından *Uşûli’ş-Şâî, Nûrû’l-envâr* fûrû fıkıhta ise *el-Fıkhû’l-Müyyesser, Muhtaşaru’l- Kudûrî, Kenzü’l-dekâ’ik, el-Hidâye’nin* bütün ciltleri okutulmaktadır. Tefsir kültüründe de *Tefsîrû’l-Celâleyn, Tefsîrû’l- Beyzâvî* ve Muhammed Ali Sâbûnî’nin *Tefsîrû’l- ahkâm’ı* okutulmaktadır.

Bu çalışmada, Afganistan’daki medrese kültüründe bulunan dinî eğitim kurumlarının (medreselerin) çeşitleri ile birlikte izlediği usûl ve yöntemlerin ardından yukarıda bahsedilen eserlerden hareketle recmin tanımı, kapsamı, şartı ve uygulanış tarzı ele alınacaktır. Son kısımda Afganistan devleti tarafından uygulanan had ile Taliban tarafından uygulanan olumsuz recm uygulamalarından örnekler verilerek konu fikhî yönden ele alınacaktır. Tatbik edilen recm olaylarının, tedrisi yapılan mezhep teorilerine uygun olarak uygulanıp uygulanmadığı yukarıda zikredilen klasik fıkıh kitaplarındaki ilkeler çerçevesinde analiz edilmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda bu çalışma, Afganistan’da dinî eğitim kültürüne kısa bakış, Afganistan’ın yasalarında zina suçu ve cezası, Afganistan’da Taliban’ın çıkışıyla birlikte uygulanan recm olayları ve fikhî analizi ve sonuç başlıklarından oluşmaktadır.

Afganistan’da Dinî Eğitim Kültürüne Kısa Bakış

Afganistan’da medreseler veya dinî ilim halkaları (dinî derslerin verildiği mekânlar için kullanılan bir terimdir) uzun bir geçmişe dayanır. Tarih boyunca Afganistan’da çok büyük siyasî ve sosyal değişimler olmasına rağmen buradaki medrese ve halka derslerindeki ananevi sistem asla ortadan kaldırılamamış hatta kısmi değişikliklerle beraber daha da güçlenerek ve sistemli hale dönüşerek devam edegelmiştir. Afganistan’da dinî eğitim genellikle

büyük camilerde, cami cemaatinin ve mahallenin dindar kesiminin maddî ve manevî destekleriyle, âlimler, imamlar ve hatipler tarafından sürdürülmektedir. Halka dersi veren hocalar ve âlimler Deivûbend veya civar belde-lerin nam salmış medreselerinden mezun olup (icazet alıp) iyi yetişen büyük âlimlerdir. Bu medreselerde okuyan öğrenciler; tâlib'ul-ilm (ilim talebeleri) lakaplarıyla, hocaları ise Molla, Mevlevî, Mevlâna, Müderris, Hatip vb. isimler ile anılmaktadır. “Mevlevî, Mevlâna ve Molla” Afganistan’da dinî bir kavram olarak din eğitimi veren insanlar için kullanılmaktadır. Mevlevî kavramı, din bilgisi yüksek olan âlimler için kullanılırken Mevlâna kavramı ise dinî bilgi seviyesi Mevlevî’den daha yüksek olanları ifade etmektedir. Molla kavramı ise din eğitimi alan, ama dinî bilgileri fazla olmayanlar için kullanılmaktadır.¹

Afganistan’daki camiler ibadet, sosyal faaliyetler ve en önemlisi küçük çocukların ilk dinî eğitime başladıkları bir mekândır. Afganistan’da çocuklar genelde küçük yaşlarda özellikle dört-beş yaşlarında ilk kademeli dinî eğitimlerini almak için camilere yönlendirilir. Cami imamları önce namazda okutulacak sûreleri ezberletir, daha sonra “*Kâide-i Bağdadî*”² isimli kitabı okutur. Belli bir müddet sonra okuma yeteneği gelişen talebeye Kur’ân-ı Kerim’in son cüzü ezberletilir ardından yazı yazma, namaz kılma, fıkıh, hadis, miras, Arapça eğitimi ve tefsir dersleri verilir. Kızlar genellikle dokuz-on yaşlarına kadar dinî ilim tahsili için camilere giderek temel dinî bilgileri cami imamlarından öğrenirler.

Afganistan’da gayri resmî medreselerin yanında devlete bağlı resmî medreseler de mevcuttur.³ Resmî medreselerde birinci sınıftan 12. sınıfa kadar dinî eğitim verilir.⁴ Bu tür medreselerin bütün ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmaktadır. Medreselerin en meşhurları, Daru'l-Ulûmi Kabil, Nacmu'l-Medâris Nangarhar, Fahu'l-Medârisi Herat, Medrese-i Esediyye-i Belh ve Medrese-i İmam Ebû Hanife-i Kabildir. Bu medreselerde Fûrû-i fıkıh ve Usul-i fıkıhta “*Târîhu't-teşrî'i'l-İslâmî, el-Fikhu'l-Müeyesser, Muhtasaru'l-*

¹ Emînüddin Saîdî, “Medrese-i İmam Ebû Hanife ve Hâturati Faramûş nâ Şûdeni az ân”, *Mashal.org* (02 Mayıs 2020).

² Okuma yazmayı öğretmek amacıyla camide imam tarafından okutulan bir eserdir. İlk olarak Arapça alfabe öğretimi ile başlayan bu eser, Arapça yazı yazma dersleri ile devam eder. Sonrasında Fâtiha sûresi ve ‘Amme cüzü yer alır ve bu kısım yüzüne okuma faaliyetinden sonra talebelere ezberletilir. Kâide-i Bağdadî isimli bu eser, Türkiye’de Kur’ân öğretiminde kullanılan Arapça elif-bâ’ye benzer.

³ Mehmet Saray, “Afganistan”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1988), 1/407-408.

⁴ Afganistan Maârif Yasası (Afganistan Maârif Yasası), *Resmî Gazete* 955 (24 Temmuz 2008), md. 21.

Kudûrî, Kenzû'd-dekâ'ik, Uşûli'sh-Şâşî, Nûrû'l-envâr, el-Hidâye" eserler okutulmaktadır.⁵

Afganistan'ın din eğitimi ve kültürü hakkında kısaca bilgi verildikten sonra, medreselerde okutulan eserlerden hareketle zina kavramı hakkında bilgi verilecektir. "Zina nedir? Klasik eserlerde nasıl ele alınmıştır? Bu suç işleyenlere ne tür bir ceza verilir?" gibi soruların cevapları aşağıda gelecek başlıklarda detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

Zina

Bu başlıkta zinanın tanımı, cezası, Kitap ve Sünnet'ten delilleri, ispat yöntemleri ve zinaya müteallik konuların nasıl ve neye göre ele alınacağı hususuna değinilip ardından recm konusu incelenecektir. Afganistan'daki uygulanan recm meseleleri ele alınırken oranın medreselerinde okutulan fıkıh kitapları temel alınarak, uygulanan recm olaylarının analizi yapılmaya çalışılacaktır. Afganistan medreselerinde okutulan fıkıh kitaplarının isimleri yukarıda genel çerçevede zikredilmiştir. Bu kitapların içeriğini analiz ederek Afganistan'da uygulanan recm olaylarının fıkıh kitaplarında yazılan bilgilere göre ve bu sorular çerçevesinde (Zina edenlerin ispatı yapılmış mı? Eğer zina suçunun ispatını yapıldıysa nasıl, ne şekilde yapıldı? Fikhın belirlediği ve içeriğini çizdiği şekilde ispat gerçekleşmiş midir? Hukuki yargılama dediğimiz süreç işletilmiş midir? Nihâî olarak recmin uygulanmasında yukarıda bahsedilen yasal süreçler takip edilmiş midir?) uygulanıp uygulanmadığı incelenecektir.

Zinanın Tanımı

Zina kelimesi, Z-N-Y (ز ن ي) kökünden Arapça isimdir.⁶ Zina; evlilik dışı ilişkide bulunma,⁷ meşru olmayan cinsel münasebet, nikâh bağı olmayan kadın ve erkek arasındaki cinsel münasebet,⁸ hukukî bir bağı olmaksızın yapılan haram birleşmedir ki bunu yapan erkeğe «zâni», buna nefsinin teslim ve temkin eden kadına da «zâniye» denilmektedir.⁹

⁵ Saîdî, "Medrese-i İmam Ebû Hanîfe ve Hâturati Faramûş nâ Şûdeni az ân" (02 Mayıs 2020); Muhammed Yusuf Ezrek, *Kānūn hâ-i Ulûm ve Sekafeti İslâmî der Afganistan* (Matbaâ-i Devleti: Merkezi Tahkikât-ı Ulûmî İslâmî, 1991), 50-60; Camiâ-i Babû'l-ulûm Hammâdiye Muhas-silîn, *Gahoâre-i İlmu-Amel*, ed. Nasretullah İsmeti (Mezari Şerif: Matbaâ-i Dostan, ts.), 6-10.

⁶ Halil b. Ahmed el-Ferâhîdî, *Kitâbü'l-'Ayn*, thk. Mehdî el-Mahzûmî (Dâru'l-Mektebetü'l-Hilâl, ts.), 7/387.

⁷ Muhammed Murtaazâ ez-Zebîdî, *Tâcü'l-Arûs* (Dâru'l-Hidaye, ts.), 225.

⁸ Mehmet Erdoğan, *Zina* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2015), "Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü", 622; Mehmet Doğan, *Zina* (İz Yayıncılık, 1996), "Büyük Türkçe Sözlük", 1166.; Türk Hukuk Kurumu, *Zina* (Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1991), "Türk Hukuk Lügati", 371.

⁹ Hüseyin Esen, "Zina", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 44/440; Erdoğan, "Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü", 622.

Hanefî âlimleri zinayı, “ووطء الرجل المرأة في قبل من غير الملك و شديته”¹⁰ “bir erkeğin aralarında nikâh bağı veya şüphesi bulunmayan bir kadınla önden cinsel birleşmesi” olarak tanımlamışlardır. Genel olarak dinî literatüre baktığımızda, zina en geniş anlamıyla cinsel haramlığı ifade eder. Kur’ân-ı kerimde, zina etmeyin yerine “وَلَا تَقْرُبُوا الزَّانَا”¹¹ “zinaya yaklaşmayın” ifadesi kullanılmıştır. Zinaya giden yollara dâhi gidilmemesine vurgu yapılmıştır. Zinanın yasaklığı konusu Kitap ve Sünnetle sabittir.

Kur’an’dan Delil

Kur’an’dan delil: “الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ” “Zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine yüzer değnek vurun.”¹² Bu ayetin hükmü sadece muhsan olmayan kadın ve erkek içindir. Yani bekâr olan evlenmemiş kız veya erkek zina ederse şahitler huzurunda ya da ikrarla tespit edildiğinde zânilerin her birine yüzer sopa vurulur. Muhsan olanlara uygulanan ceza müeyyide için delil olarak Kur’an’da metni nesh olup hükmü bâki olan ayet getirilmektedir. “السَّيِّخُ وَالسَّيِّخَةُ فَارْجُمُوهُمَا أَلْبَتَّةَ”¹³ “Evlî erkekle evli kadın zina ederlerse, onları muhakkak recmedin”.¹⁴

Sünnetten Delil

Zina haddi için Sünnetten delil şöyledir: “عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْبِكْرُ بِالْبِكْرِ جُلْدٌ مِائَةً وَنَقْيُ سَنَةٍ، وَالتَّيْبُ بِالتَّيْبِ جُلْدٌ مِائَةً، وَالرَّجْمُ” “Ubâde b. Sâbit’ten nakledilen bir rivâyette Allah Resûlü şöyle buyurmuştur: Bekâr, bekâr ile zina ederse bunların cezası yüz sopa ve bir yıl sürgündür. Evli ile evli veya dul ile dul zina ettiğinde ise cezaları yüz sopa ve taşlanarak öldürülmektir”.¹⁵ Hanefiler nassa ziyadeyi¹⁶ kabul etmedikleri

¹⁰ Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullâh b. Mahmûd b. Mevdûd el-Mevsilî, *el-İhtiyar li-Ta'lîli'l-Muhtar* (Kahire: Matba'atü'l-Halebî, 1937), 4/79.

¹¹ *Kur'ân-ı Kerîm Meâli*, çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2011), el-İsrâ 17/22.

¹² *Kur'ân-ı Kerîm Meâli*, en-Nûr 24/2.

¹³ Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes el-Asbahî İmam Mâlik, *el-Muvatta'*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (Beyrut: Dâru İhyâi't-Turasi'l-'Arabî, 1985), Hudûd", 10; Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni İbn Mâce, *Sünen-i İbn Mâce*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (Dâru İhyâu'l-Kütübü'l-'Arabîyye, ts.), “hudud”, 20 (No. 2553).

¹⁴ Bu hadis metnin Kur’ân’dan olup olmadığına dâir nesh konusu bağlamında yapılan tartışmaları için bakınız. Hüccetü'l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî Gazzâlî - H. Yunus Apaydın, *Mustasfâ İslam Hukukunun Kaynakları* (İstanbul: Klasik Yayınları, 2017), 274-275; Fahrettin Atar, *Fıkah Usûlü* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2019), 327.

¹⁵ Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim, *el-Câmi'u's-Şâhih*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (Beyrut: Dâru İhyâu'l-Kütübü'l-'Arabî, ts.), Hudûd", 12; Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî, *el-Hidâye fi Şerhi'l-Bidâye*, thk. Tellal Yusuf (Beyrut: Dâru İhyâu'l-Kütübü'l-'Arabî, ts.), 2/343.

¹⁶ Hanefiler haber-i vâhidle sabit olduğu için celde cezasından sonra sürgün etme uygulamasını ve recm cezası tatbik edildikten sonra celde vurulmasını kabul etmezler çünkü onlara

için bekâr olan kız veya erkeğe sadece yüz celde, muhsan olanlara ise sadece recm cezası uygulamayı temel almışlardır.¹⁷ Zeyd b. Sâbit anlatıyor: Allah'a ant olsun ki, Hz. Peygamber şöyle derken işittim: "Yaşlı erkek ve yaşlı kadın zina ettiklerinde her ikisini de mutlaka recmedin".¹⁸ Burada zikredilen sözlü delillerden sonra zina cezasının recm boyutu ile ilgili fiilî delil ve nebevî uygulamalardan birkaç örneği zikredeceğiz.

Mâiz Olayı

Mâiz b. Mâlik el-Eslemî Peygamberimize gelerek zina ettiği itirafında bulunmuş ve temizlenmek istediğini ifade etmiştir. Hz. Peygamber reddetse de Mâiz iki kez daha Hz. Peygamber'den aynı talepte bulunmuştur. Akabinde Hz. Peygamber ashabından Mâiz'in aklı melekelerinin yerinde olup olmadığını araştırmalarını buyurmuş ve bu araştırma neticesinde Mâiz'in aklî melekelerinin yerinde olduğu, salih bir kimse ve feraset sahibi olarak bilindiği ortaya çıkmıştır. Hz. Peygamber Mâiz'in bu talebini de geri çevirmiş olmasına rağmen Mâiz bu talebini dördüncü kez yinelemiştir. Bu son ikrarından sonra Hz. Peygamber onun için bir çukur kazdırıp recm edilmesini emretmiştir.¹⁹

Gâmidiyye Olayı

Anlatıldığına göre Gâmid kabilesine mensup bir kadın Hz. Peygamber'e gelerek: "Ey Allah'ın Resulü ben zina ettim beni temizle." dedi. Hz. Peygamber ona: "Dön git ve Allah'tan af dile" diyerek kadını geri gönderdi. Ancak ertesi gün kadın tekrar gelerek Hz. Peygambere: "Ey Allah'ın Resulü! Herhalde sen Mâiz b. Mâlik'i reddettiğin gibi beni de reddediyorsun. Allah'a yemin olsun ki hamileyim" dediyse de Hz. Peygamber kadını geri gönderdi. Ancak ertesi gün kadın yine Peygamber'in huzuruna geldi ve talebini yineledi. Bu sefer de Hz. Peygamber: "Şimdi git çocuğunu doğur sonra gel" dedi. Kadın çocuğunu doğurduktan sonra bebeğini de alarak Hz. Peygamber'in yanına geldi. Durumu gören Hz. Peygamber ona: "Git sütten kesilinceye kadar onu emzir" dedi. Bunun üzerine kadın gitti sütten kestikten sonra, çocuğun elinde bir parça eklemek olduğu halde onu alıp Peygamber'e getirdi ve: "İşte Ey Allah'ın Resulü! Onu sütten kestim, yemek yemeğe de başladı" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber çocuğu orada bulunan Müslümanlardan birine verdi, sonra bir çu-

göre Kur'ân, haber-i vâhidle nesh edilemez. Gazzâlî - Apaydın, *Mustasfâ İslam Hukukunun Kaynakları*, 261.

¹⁷ Şâfiîler yukarıdaki hadisi şerifi olduğu gibi ele alır ve nassa ziyâdeyi de kabul ederler buradan hareketle bekâr kız veya erkeğe yüz celde ve bir sene sürgün, muhsan olan kadın veya erkeğe ise yüz celde ve recm cezası uyguladılar. Mergînânî, *el-Hidâye fî şerhi'l-Bidâye*, 2/343.

¹⁸ Ebû Muhammed Abdullah b. Abdîrahmân b. el-Fazl ed-Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, thk. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî (Riyad: Dâru'l-Muğnî li'n-Neşr ve't-Tavzi', 2000), "Hudûd", 13 (NO. 2368); Abdülğanî b. Tâlib b. Hammâde el-Meydânî, *el-Lübâb Fî Şerhi'l-Kitab* (İstanbul: Yasin Yayınevi, 2017), 637.

¹⁹ Müslim, *el-Câmi'u's-Şâhih*, "Hudûd", 23; Mergînânî, *el-Hidâye fî şerhi'l-Bidâye*, 2/340.

kur kazılmasını emretti. Ardından da kadın Hz. Peygamber'in talimatı üzerine bir çukura koyulup recmedilmiştir.²⁰

Asif Olayı

Buhârî ve Müslim'in ittifakla naklettikleri bir habere göre birbiriyle davalışan iki bedevî Hz. Peygamber'e geldiler, onlardan biri: "*Ey Allah'ın Resulü senden Allah'ın kitabına göre aramızda hüküm vermeni istiyorum*" dedi. Diğeri oturduğu yerden kalkarak: "*Evet aramızda Allah'ın kitabıyla hükmet ve bana da konuşmam için izin ver*" dedi Hz. Peygamber ona "*Anlat*" dedikten sonra o, "*Benim oğlum bu adamın yanında ücretli işçi (asif) olarak çalışıyordu, fakat onun karısıyla zina etmiş. Bunun üzerine ben (fidye olarak) bu adama yüz koyun ve bir de hizmetçi verdim. Ancak bu durumu bilginlere sorduğumda onlar: 'senin oğluna yüz sopa ve bir yıl da sürgün, o adamın karısına da (evli olduğu için) recm cezası gerekir dediler'*" diyerek meramını anlattı. Bu sözü dinledikten sonra Hz. Peygamber koyunların ve hizmetçinin zina eden erkeğin babasına teslim edilmesine, zina eden erkeğe yüz sopa vurulmasına ve bir yıl sürgün edilmesine hükmetmiştir. Hemen peşinden Hz. Peygamber yanında bulunan Uneys'e adamın karısına gitmesini, zina ettiğini itiraf ederse de recmetmesini emretmiştir. Kadın suçunu itiraf edince de recm edilmiştir.²¹

Kitap ve Sünnet'e baktığımızda Hz. Peygamber döneminde zina suçu işlenmiş ve hukukî ilkeler ışığında zina suçu ispat edilmiştir. Hz. Peygamber'in verdiği hükümlere göre faillerin cezası tatbik edilmiştir. Bu açıklamalardan sonra aşağıda gelecek olan başlıklarda klasik fıkıh eserlerinden hareketle zina suçunun ispat yöntemleri hakkında bilgi verilecektir.

Zinanın İspat Yolları

Zinanın ispat edilmesi iki yolla olur. İlki, şahadet yoluyladır. Yani şahitlerin, zânilerin yapmış olduğu hukuki suç teşkil eden fiili çıplak gözleri ile gördüklerine hâkimin huzurunda şahadet getirmeleri ile ispat edilmesidir. İkincisi de ikrar iledir. Yani zina edenlerin bizzat kendileri hâkime giderek zina ettiklerini hâkim karşısında dört farklı mecliste ikrar etmesiyle olur.

Şahadet

²⁰ Müslim, *el-Câmi 'u's-şâhih*, "Hudûd", 23; Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî Ebû Dâvûd, *Sünen-i Ebû Dâvûd*, thk. Muhammed Muhyiddîn Abdilhamîd (Beyrut: el-Matba'atü'l-'Asriyye, ts.), "Hudûd", 37 (No. 4442); Merginânî, *el-Hidâye fî şerhi'l-Bidâye*, 2/344.

²¹ Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail el-Buhârî, *el-Câmi 'u's-şâhih*, thk. Züheyr b. Nasr Muhammed (Dâru't-Tavki'n-Necât, 1422), "Hudûd", 86 (No. 6827, 6835, 6842); İmam Mâlik, *el-Muvatta'*, "Hudûd", 6; Ebû'l-Hasen Sadrüddîn Alî b. Alâiddîn Alî b. Muhammed ed-Dimaşkî İbn Ebû'l-iz, *et-Tenbîh 'alâ müşkilâti'l-Hidâye*, ed. Abdülhakîm bin Muhammed Şakir - Envar Sâlih Ebû Zeyd (Arabistan Suudi: Mektebetü'r-Rüşd, 2003), 4/141.

Şehadet: Şahitlik şartlarını taşıyan dört erkeğin, kadın ve erkeğin zina yaptıklarına dâir (zina lafızlarını kullanarak),²² şahitlik etmesidir. Nitekim bu bağlamda Şâri' şu ilkeleri koymuştur: “Kadınlarımızdan zina edenlere karşı içinizden dört kişi şahit getirin”,²³ “İffetli kadınlara iftira atan, sonra da dört şahit getiremeyen kimselere seksen sopa vurun”.²⁴ Hâkim, şahitlerin zina haddine dâir bilgilerinin olup olmadığını test etmek için “Zina nedir? Zina nasıl olur? Zina olayı nerede ne zaman kiminle olmuştur?” şeklinde sorular sorar.²⁵ Çünkü yukarıda da açıkladığımız gibi Hz. Peygamber Mâiz ve Asif olayında kendilerine aynı soruları sormuştur. Bunun nedeni de kişinin hak etmediği cezaya çarptırılmaması için son derece titiz davranmaktır. Şahitler soruları cevaplayarak şöyle der: Sürmenin sürmelikte olduğu gibi, bu kişiyi de kadına ön taraftan yaklaşırken öyle gördük. Bu arada Hanefiler şahitlerin zahiri adaletlerine inandıkları için soruşturmaya gerek duymazlar.²⁶

Şahitler, kişinin falanca kadınla zina ettiğine ittifak edip, ikişerli olarak mekânı farklı (Konya mı? Isparta mı?) söylüyorsa kadın ve erkeğe had uygulanmaz. Şahitler, zina fiilinin odanın hangi köşesinde olduğuna dâir ihtilafa düşerlerse had uygulanır. Çünkü zina fiilî odanın bir köşesinde başlayıp diğer köşesinde bitmiş de olabilir. Şahitlik eden kişi sayısı dört kişiden az ise şahitlere iftira haddi uygulanacaktır. Dört kişinin şahadetiyle had uygulanmışsa daha sonra şahitlerden birinin köle olması veya daha önce zina iftirasından dolayı had uygulandığı anlaşılırsa, şahitlerin hepsine haddü'l-kazif uygulanacaktır. Şahitlerden herhangi biri, recmedilmeden şahadetinden dönerse, şahitlerin hepsine iftira cezası uygulanır.²⁷ Netice olarak fikhî / hukukî usûl ve şartlarına uygun bir yargılama sonucunda kişinin zina yaptığı dört şahidin şahadeti ile sübut bulduktan sonra hâkim zina eden kişinin recmedilmesine hükmedecektir.

İkrar

Bâliğ olmuş ve aklî olgunluğa ulaşmış olan kişinin, dört farklı mecliste zina yaptığını itiraf etmesine ikrar denir. İkrar edenin, ikrarı dört defaya ulaşınca kadar hâkim o kişinin ikrarını reddeder. Mukırrın, ikrarının kabul edilmesi için kişinin âkil ve buluş çağına ermiş olması gerekir. Çocuk ve

²² Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd en-Nesefî, *Kenzü'd-Dekâik*, thk. Saîd Bektaş (Dâru'l-Beşâirü'l-İslâmiyye, 2011), 346.

²³ *Kur'ân-ı Kerîm Meâli*, en-Nisâ 4/15.

²⁴ *Kur'ân-ı Kerîm Meâli*, en-Nûr 24/4.

²⁵ Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Ebî Bekr Muhammed b. Ahmed el-Kudûrî, *el-Muhtaşaru'l Kudûrî*, thk. Kamil Muhammed Muhammed Uveyde (Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1997), 195.

²⁶ Mergînânî, *el-Hidâye fî şerhi'l-Bidâye*, 2/339-340; Mevsilî, *el-İhtiyar li-Ta'lîl'l-Muhtar*, 4/82.

²⁷ Mergînânî, *el-Hidâye fî şerhi'l-Bidâye*, 2/349-351.

aklı dengesi yerinde olmayanın (delinin) ikrarı kabul edilmez ve onlara had cezası da uygulanmaz.²⁸

Zina ettiğine dâir itirafta bulunan kişi, had uygulanmadan önce ya da had uygulanırken, ikrarından dönerse buna itibar edilir ve o kişi serbest bırakılır. Hâkim, zina yaptığını itiraf edene, sen sadece dokunmuşsundur veya sadece öpmüşsündür diye telkinde bulunur. Nitekim Peygamber de Mâiz'e "*Belki de ona dokunmuş veya öpmüşsündür*",²⁹ diyerek uyarı da bulunmuştu.³⁰ Yukarıda iki başlıkta geçtiği üzere zinanın ispatının usûlü, ilkeleri ve yöntemleri belirlendikten sonra şimdi de zina cezasının tatbikatına geçebiliriz.

Zina Cezasının Uygulanışı

Zina eden şahıslar Muhsan (evli)³¹ ise recm haddi uygulanır. Yani kişi, ölünceye kadar taşlanır. Nitekim Hz. Peygamber de Mâiz'e "*muhsan olduğu için recmle hüküm vermişti*".³² Recmedilecek kişi, açık ve geniş bir yere götürülür açık ve geniş yere götürülmesinin nedeni taşlamayı yaparken etrafındakilere yanlışlıkla taş isabet etmemesi içindir. Zina suçu eğer şahadetle ispat edilmişse, ilk önce şahitlik eden kişi, sonra hâkim ve ardından da orada toplanan halk yani hâkim karşısında şahitlik yapanları görenler taşlamaya başlayacaktır. Eğer şahitlik eden kişiler taşlamaktan imtina ederse, had sakıt olur. Çünkü böyle yapmaları şahitlikten dönmeleri anlamına gelmektedir. İkrar eden recmedilecekse ilk önce devlet başkanı veya nâibi olarak hâkim sonra diğer insanlar taşlamaya başlar (Çamidiyye olayında olduğu gibi).³³ Ardından recmedilen kişi yıkanır, kefenlenir ve onun için cenaze namazı kılınır.³⁴

Zina eden kişi muhsan değilse yani bekâr ve hür ise onun had cezası "*Zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine yüzer değnek vurun*"³⁵ ayetine bi-

²⁸ İkrarın dört defa olma şartı Hanefî ulemasına göredir. İmam Şâfiî'ye göre tek sefer de kişinin ikrarı kabul edilir. Merginânî, *el-Hidâye fi şerhi'l-Bidâye*, 2/340; Kudûrî, *el-Muhtaşaru'l Kudûrî*, 196; Neseî, *Kenzü'd-Dekâik*, 346; Mevslî, *el-İhtiyar li-Ta'lîlî'l-Muhtar*, 4/82.

²⁹ Müslim, *el-Câmi 'u's-Şâhih*, "Hudûd", 23.

³⁰ Merginânî, *el-Hidâye fi şerhi'l-Bidâye*, 2/340.

³¹ İslam fıkında "Muhsan" kelimesi muhtelif anlamları içermektedir. Kelime kullanıldığı yere göre bazen hürriyet sahibi kişi bazen iffetli kişi bazen de evli olan kişi anlamına gelmektedir. Hanefî fıkında zina başlığı özelindeki anlamı ise "üzerinden evlilik ilişkisi geçen kişi"dir. Ebû Bekr Muhammed b. Abdullah İbnü'l-Arabî, *Ahkâmu'l-Kur'ân* (Beyrut: Dâru'l Kutubi'l-İlmiyye, 2003), 1/506.

³² Müslim, *el-Câmi 'u's-Şâhih*, "Hudûd", 23.

³³ Müslim, *el-Câmi 'u's-Şâhih*, "Hudûd", 22; Ebû Dâvûd, *Sünen-i Ebû Dâvûd*, "Hudûd", 37 (No. 4442).

³⁴ Kudûrî, *el-Muhtaşaru'l Kudûrî*, 196; Merginânî, *el-Hidâye fi şerhi'l-Bidâye*, 341; Mevslî, *el-İhtiyar li-Ta'lîlî'l-Muhtar*, 4/84-85; Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısrî İbn Nuceym, *el-Bahrü'r-râ'ik* (Beyrut: Dâru'l-M'arife, ts.), 5/8-9; Meydânî, *el-Lübâb Fî Şerhi'l-Kitab*, 637.

³⁵ *Kur'ân-ı Kerîm Meâli*, en-Nûr, 24/2.

naen yüz değnektir. Hâkim, zina edene had cezası uygularken zânilere orta bir güçle budağı olmayan sopa ile vurulmasını emreder. Çünkü şiddetli vuruş kişinin ölümüne sebep olabilir. Had uygulanacak kişinin üzerindeki elbiseleri çıkartılır. Sadece avret yerini örtmesi amacıyla peştamalı kalır. Eğer kadınsa üzerinde kürk gibi kalın eşyaları varsa çıkartılır, hicap amacıyla üzerinde ince elbisesi kalır ondan sonra had uygulanır. İnsan bedeninin sadece bir bölgesinde değnek vurulmaz, vücudunun farklı yerlerine vurulmalıdır. Çünkü kişinin tek uzvunda had uygulanırsa kişi hayatını kaybedebilir. *Haddin amacı kişinin ölmesi değil, terbiye edilmesidir.* Had uygulanırken kişinin yüzüne, başına ve tenasül uzvuna vurulmaz. Çünkü tenasül uzvuna vurmak öldürücüdür. İnsanın kafası duyuvarın merkezi, yüzü ise güzelliğin toplandığı yerdir. Bu sebeplerden dolayı o uzuvlara sopa vurulmaz. Yine had cezası, zâniye yatılarak veya uzatıldığı halde değil, ayakta uygulanır. Çünkü burada teşhir esastır halkın bunları görüp ibret alması amaçlanır. Hâkim celde cezasına çarptırılan şahsa budakları olmayan düz değnekle orta bir güçle vurulmasını emreder.³⁶

Recmedilecek kişi hasta ise iyileşmesi beklenmeksizin recm cezası uygulanacaktır. Zira recme çarptırılan kişi, ölümü hak ettiği için iyileşmesi beklenmez. Eğer recmedilecek kişi hamile ise çocuğunun doğumuna kadar beklenir. Recm cezasının uygulanmayışı çocuğun helak edilmemesi içindir. Cezaya çarptırılan kişinin cezası recm değil değnek cezası ise ölümüne müsebbip olmamak için had uygulanmaz, iyileşene kadar beklenir. Kadın eğer değnek cezasına çarptırılmışsa, lohusalıktan çıkana kadar had cezası uygulanmaz.³⁷

Had gerektiren cinsel ilişkide itibar edilen husus, ön taraftan yapılan ilişkidir. Ebû Hanife'ye göre erkek, kadının arkasından cinsel ilişkiye girerse had cezası uygulanmaz.³⁸

Buraya kadar aktarılan zina cezasının ispat süreci, yargılama aşaması ve tatbikatına dâir derin ve ince hassasiyet şeması zina cezasının öfkeye dayalı salt cezalandırma amaçlı olmadığı, kişiyi ve toplumu ıslah, vicdanları teskin etme ameliyesini içerdiğini göstermektedir. Cezanın şartlarında ve uygulamasında dikkat çeken üst düzey ahlaki ilke ve merhamet çizgileri buradaki temel amaca işaret etmektedir.

³⁶ Kudûrî, *el-Muhtaşaru'l Kudûrî*, 196; Merginânî, *el-Hidâye fi şerhi'l-Bidâye*, 2/341; Mevsilî, *el-İhtiyar li-Ta'lîlî'l-Muhtar*, 4/85.

³⁷ Kudûrî, *el-Muhtaşaru'l Kudûrî*, 196; Merginânî, *el-Hidâye fi şerhi'l-Bidâye*, 2/343-344; İbn Nüceym, *el-Bahrü'r-râ'ik*, 5/11-12; Meydânî, *el-Lübâb Fi Şerhi'l-Kitab*, 640-641.

³⁸ Kudûrî, *el-Muhtaşaru'l Kudûrî*, 196; Merginânî, *el-Hidâye fi şerhi'l-Bidâye*, 2/342-343; Mevsilî, *el-İhtiyar li-Ta'lîlî'l-Muhtar*, 4/88-89.

Klasik fıkıh eserlerinde zina suçu anlatıldıktan sonra Afganistan yasalarında zina suçu ve cezası nasıl ele alınmış, yasa maddelerinden hareketle kısa bilgi verilecektir.

Afganistan'ın Yasalarında Zina Suçu ve Cezası

Konunun bu kısmında öncelikle Afganistan İslam Cumhuriyeti'nin anayasa maddelerinden konumuzla ilgili anayasa maddelerinin tespiti yapılarak Afganistan ceza hukukunda zina suçu ile ilgili anayasal kapsama değinilecektir.

Afganistan'ın Anayasasının (Kānûn-ı Esâsî) Bazı Maddeleri

Bu maddeler 26 Ocak 2004 yılında 818 numaralı resmî gazetede çıkan ve hâlâ yürürlükte olan anayasa maddelerinden alınmıştır.

ماده دوم قانون اساسی افغانستان: دین دولت جمهوری اسلامی افغانستان، دین مقدس اسلام است.³⁹

Afganistan anayasasının 2. **maddesinde**: Afganistan İslam Cumhuriyeti'nin dinî, mukaddes İslam dinîdir.

ماده سوم قانون اساسی افغانستان: در افغانستان هیچ قانون نمی تواند مخالف معتقدات و احکام دین مقدس اسلام باشد.⁴⁰

Afganistan anayasasının 3. **maddesinde**: Afganistan'da hiçbir yasa mukaddes İslam dinînin ahkâm ve itikatlarına karşı olmaz.

ماده بیست و پنجم قانون اساسی افغانستان: برائت ذمه حالت اصلی است. متهم تا وقتی⁴¹ که به حکم قطعی محکمه با صلاحیت محکوم علیه قرار نگیرد، بی گناه شناخته می شود.

Afganistan anayasasının 25. **maddesinde**: Beraat-i zimmet, asıldır. Müttehemin (zanlı) suçluluğu yetkili mahkeme tarafından ispatlanana dek suçsuzdur.

ماده بیست و ششم قانون اساسی افغانستان: جرم یک عمل شخصی است. تعقیب،⁴² گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزا بر او به شخص دیگری سرایت نمی کند.

Afganistan anayasasının 26. **maddesinde**: Suç bireysel bir eylemdir. Sadece müttehem olan kişi takip edilir, yakalanır ve ona ceza tatbik edilir. O şahsın yaptığı eylemden başkası sorumlu tutulmaz.

ماده سی ام قانون اساسی افغانستان: اظهار، اقرار و شهادتی که از متهم یا شخص دیگری به وسیله اقرار به دست آورده شود، اعتبار ندارد. اقرار به جرم عبارت است از⁴³ اعتراف متهم با رضایت کامل و در حالت صحت عقل، در حضور محکمه با صلاحیت.

³⁹ Kānûnî Esâsî'yi Afganistan (Kānûnî Esâsî'yi Afganistan), *Resmî Gazete* 818 (26 Ocak 2004), md. 2.

⁴⁰ Kānûnî Esâsî'yi Afganistan, md. 3.

⁴¹ Kānûnî Esâsî'yi Afganistan, md. 25.

⁴² Kānûnî Esâsî'yi Afganistan, md. 26.

⁴³ Kānûnî Esâsî'yi Afganistan, md. 30.

Afganistan anayasasının 30. **maddesinde**: Müttehem veya başka bir şahıstan ikrah ile alınan ikrar ya da şahadet geçersizdir. Suçunu ikrar veya itiraf eden şahsın, aklî dengesi yerinde ve kendi rızasıyla yetkili mahkemenin huzurunda ikrar etmesi gerekir.

ماده یکصد و نوزدهم قانون اساسی افغانستان: اعضای ستر محکمه قبل از اشغال وظیفه، حلف آتی را در حضور رییس جمهور به جا می آورند:

بسم الله الرحمن الرحيم به نام خداوند بزرگ (ج) سوگند یاد می کنم که حق و عدالت را برطبق احکام دین مقدس اسلام، نصوص این قانون اساسی و سایر قوانین افغانستان تأمین نموده، وظیفه قضا را با کمال امانت، صداقت و بی طرفی اجرا نمایم.⁴⁴

Afganistan anayasasının 119. **maddesinde**: Yüksek mahkemenin üyeleri görevlerine başlamadan önce aşağıdaki yemini cumhurbaşkanının huzurunda yerine getirirler:

Bismillâh irrahmân irrahîm; Allah'ın adıyla yemin ederim ki hakkı ve adaleti mukaddes İslam dininin hükümlerine göre, anayasa maddelerini ve Afganistan'ın diğer yasalarını yerine getirerek hâkimlik görevimi tarafsız, sadakat ve emânetdarlık ile icra ederim.

ماده یکصد و سی ام قانون اساسی افغانستان: محاکم قضایی مورد رسیدگی، احکام این قانون اساسی و سایر قوانین را تطبیق می کنند. هرگاه برای قضیه یی از قضایای مورد رسیدگی، در قانون اساسی و سایر قوانین حکمی موجود نباشد، محاکم به پیروی از احکام فقه حنفی و در داخل حدودی که این قانون اساسی وضع نموده، قضیه را به نحوی حل و فصل می نماید که عدالت را به بهترین وجه تأمین نماید.⁴⁵

Afganistan anayasasının 130. **maddesinde**: Hâkim hüküm verirken, anayasa ve Afganistan'ın diğer kanunlarına göre hüküm verir. Bir olaya hüküm verilirken anayasa veya diğer kanunlarda yazılan bir hüküm yoksa hâkim, Hanefî fıkhı ve anayasanın ifade ettiği maddeler çerçevesinde olayla ilgili öyle bir hüküm çıkarır ki adalet en iyi şekilde yerini bulsun.

Zina cezasının fiilî uygulaması olan recm konusunun temel anayasal içeriklerde ve anayasa kapsamında tanımının yapılmadığı, cezasının tayin edilmediği görülmekte; bu yönüyle Anayasada yasal boşluk görülmektedir. Yukarıdaki (130.) maddede görüldüğü üzere bu boşluk anayasanın hukukî gerçeklik olarak tanıdığı Hanefî mezhebi görüşleri muvacehesince doldurulacaktır.

ماده یکصد و سی و یکم: محاکم برای اهل تشیع، در قضایای مربوط به احوال شخصی، احکام مذهب تشیع را مطابق به احکام قانون تطبیق می نمایند. در سایر دعاوی نیز اگر در این قانون اساسی و قوانین دیگر حکمی موجود نباشد، محاکم قضیه را مطابق⁴⁶ به احکام این مذهب حل و فصل می نمایند.

⁴⁴ Kânûnî Esâsî'yi Afganistan, md. 119.

⁴⁵ Kânûnî Esâsî'yi Afganistan, md. 130.

⁴⁶ Kânûnî Esâsî'yi Afganistan, md. 131.

Afganistan anayasasının 131. **maddesinde**: Şiilere yönelik mahkeme süreçlerinde hakîm ahvâl-i şahsiyye ile ilgili olaylarda Şiî mezhebinin hükümlerine göre karar verir.

Eğer başka davalarda, anayasa ve diğer kanunlarda bir hüküm mevcut değilse, mahkeme bu mezhebe göre olayı en güzel şekilde çözer.

Şiîlerde de recm cezası vardır.⁴⁷

ماده یکصد و چهل و نهم قانون اساسی افغانستان: اصل پیروی از احکام دین مقدس اسلام و نظام جمهوری اسلامی تعدیل نمی‌شوند. تعدیل حقوق اساسی اتباع صرف به منظور بهبود حقوق آنان مجاز می‌باشد. تعدیل دیگر محتویات این قانون اساسی، نظر به تجارب و مقتضیات عصر، با رعایت احکام مندرج مواد شصت و هفتم و یکصد و چهل و ششم این قانون اساسی، با پیشنهاد رییس جمهور یا اکثریت اعضای شورای ملی صورت می‌گیرد.⁴⁸

Afganistan anayasasının 149. **maddesinde**: Mukaddes İslam dininin ahkâmı ve Afganistan İslam Cumhuriyeti'nin nizamına uyma ilkesi değiştirilmez. Sadece vatandaşların temel haklarının geliştirilmesi yönünde bir değişime izin verilebilir. Anayasanın içeriğinde yapılan diğer değişiklikler, yaşadığımız çağın gereksinimlerine göre, bu anayasanın altmış yedi ve yüz kırk altıncı maddelerinin hükümlerine tâbi olarak, cumhurbaşkanı veya Millet Meclis Üyelerinin çoğunluğunun onayıyla kabul olunur.

Afganistan'ın Ceza Kanunu (Kod-i Ceza) ve Zina cezası

Anayasanın genel maddelerine, anayasanın ruhuna, genel amaçlarına işaret ettikten sonra şimdi de Afganistan kanunlarında zina suçunun tanımına, içeriğine ve hukukî yaptırımına değinilecektir. Afganistan ceza hukukunda konu nasıl ele alınmış bunun analizi yapılmaya çalışılacaktır.

Had ve Ta'zîr Cezalarının Düzenlenmesi

ماده 2: (1) این قانون جرایم و جزا های تعزیری را تنظیم می نماید. (2) مرتکب ⁴⁹جرایم حدود، قصاص و دیت مطابق احکام فقه حنفی شریعت اسلام مجازات میگردد.

Ceza kanununun 2. maddesinin, birinci bendi (fıkrası) ceza kanunu ta'zîr suçları ve cezalarını düzenler; ikinci bendine göre had, kısas ve diyet gerektiren suçları işleyenlere İslam şeriatına mensup Hanefî fikhının hükümlerine göre ceza verilir.

Zinanın Tanımı ve Cezası ve Konuya İlişkin Ayrıntılar

ماده 643: (1) زنا عبارت از مقاربت جنسی زن و مردی است که بین آنها رابطه زوجیت موجود نباشد.

⁴⁷ Şeyh Tûsî, *el-Hilâf*, thk. Seyyid Ali Horasanî vd., 1420, 5/365.

⁴⁸ Kânûnî Esâsî'yi Afganistan, md. 149.

⁴⁹ Afganistan Ceza Kânûnû (Afganistan Ceza Kânûnû), *Resmî Gazete* 1290 (05 Mayıs 2017), md. 2.

(2) Herگاه در جرم زنا شرایط تطبیق جزای حد موجود نگردد یا به علت شبهه و یکی از اسباب دیگر، حد زنا ساقط گردد، شخص تعزیرا مطابق احکام این فصل، مجازات می گردد.⁵⁰

Ceza kanununun 643. maddesinin, birinci bendinde: zina, kadın ve erkeğin nikâh akdi olmaksızın cinsel ilişkide bulunmasıdır. İkinci bendinde zina suçunun uygulanmasına ilişkin mevcut şartlar yerine getirilmezse veya şüphe ve başka nedenlerden dolayı zina için verilen ceza kaldırılırsa bu bölümdeki hükümlere göre kişi cezalandırılacaktır.

ماده 644: (1) در حالت زناى تعزیری، شخص قرار ذیل مجازات می گردد: 1- در صورتی که متاهل باشد به حبس متوسط بیش از دو سال. 2- در صورتی که متاهل نباشد، به حبس متوسط تا دو سال.

(2) هرگاه اشخاص مندرج اجزای 1 و 2 فقره (2) این ماده از جمله محرمات دایمی یا موقتی با مربی، معلم با امر یکدیگر بوده یا به نحوی از انحا بالای یکدیگر نفوذ و اختیار داشته باشند، به حبس طویل تا هفت سال، محکوم می گردند.⁵¹

Ceza kanununun 644. maddesinin, birinci bendinde: Ta'zîri gerektiren durumlarda, kişi aşağıdaki bileşenlerde belirtildiği gibi cezalandırılacaktır: Birinci bileşen; evli ise, ortalama iki yıldan fazla hapis cezası verilir. İkinci bileşen; evli değilse, ortalama iki yıla kadar hapis cezası verilecektir. İkinci bendinde: 1. ve 2. bileşenlerinde belirtilen kişiler daimi veya geçici evlenmeleri haram olan veya öğretmeni, âmiri ya da bir şekilde birbirleri üzerinde etkisi ve yetkisi bulunanlara ta'zîri ceza olarak yedi yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilir.

Yukarıda geçen bu maddelerde de görüldüğü gibi zinaya dâir hükümler aşağıda fıkıh kitaplarından nakledilecek bilgilerle hapis hariç mutabakat halindedir. Nitekim fıkıh kitaplarında zinanın cezası celde ve recm şeklinde açıklanmaktadır.

Afganistan yasalarında, zina suçu ve cezası anlatıldıktan sonra şimdi de konumuzun temelini oluşturan popüler bir mesele olan Afganistan'daki recm olayları ele alınacaktır. Konu ele alınırken klasik fıkıh eserlerine, yukarıda zikredilen Afganistan devletinin anayasa ve kanunlarına atıf yapılacaktır.

Afganistan'da Taliban'ın Çıkışıyla Birlikte Uygulanan Recm Olayları ve Fıkî Analizi

Çalışmanın bu bölümünde Anayasal bir tanıma ve tanınmaya mazhar olamayan Taliban, devletin merkezî otoritesinin zayıf olduğu uç ve uzak bölgelerde kendi hâkimiyeti nispetinde uygulamaya koyduğu zina cezalarına değinilecek ve bu değinilerde gerek Afganistan ulusal haber kaynakların-

⁵⁰ Afganistan Ceza Kânûnû, md. 643.

⁵¹ Afganistan Ceza Kânûnû, md. 644.

ca teyit edilen ve gerekse uluslararası haber kaynaklarınca servis edilen görseller kullanılacaktır. Ayrıca burada Taliban uygulaması ile devletin cezai yaptırımının tatbikatı mukayese edilecek ve konunun Taliban'ın da mensup olduğu Hanefî fıkıh eserleri üzerinden değerlendirilmesi yapılacaktır. İlgili fıkıh metinleri üzerinden Taliban uygulamalarının şer'iliği sorgulanacaktır. Aşağıda Taliban tarafından uygulanan ve örneği verilen üç recm olayı, 2001 yılından sonra Afganistan'ın farklı bölgelerinde uygulanan recm olaylarıdır. Afganistan'da beş yıl hüküm süren Taliban, bu süreç zarfından birçok had cezası uyguladığı bilirse de biz bunlara ulaşamadık.

Taliban'ın Çıkışı ve Zihniyeti

Taliban hareketi İslam adı altında Aralık 1994'te Afganistan'ın Kandehar ilini ele geçirdi. Bundan sonra ardarda Afganistan'ın farklı illerini almaya başladı. 28 Eylül 1996'da Afganistan'ın başkentini ele geçirdi. Başkenti ele geçirdikten sonra Afganistan'ın Cumhurbaşkanı Doktor Nacibullah'ı kardeşi ile beraber idam edip hâkimiyetini ilan etti. Afganistan'ın kuzey tarafına ilerlemeye devam etti. Taliban, kendisini kamufle eden, Molla Muhammed Ömer adı altında birini rehber kabul eder ve ona Emîrül-mü'minîn diye hitap ederdi. Molla Muhammed Ömer hiçbir zaman medyada çıkmamış ve ayrıca dış ülkelerden gelen muhabirlerin röportaj taleplerine ret cevabı vermiştir.⁵²

Taliban örgütünün, Pakistan'daki medreselerde sadece dinî eğitim alarak Afganistan'a geri dönen, dinî metinler üzerinde diraî tefsir, tahlil ve analiz yeteneğini kullanmaya yanaşmayan kitlelerden oluşmaları nedeniyle dinî konularda sert ve mutaassıp davranmaları anlaşılabilir. Onlar dinî kadınların giyimiyle, erkeklerin sakalıyla, oruç tutmakla ve namaz kılmakla sınırlı tutuyorlardı. Pakistanlı gazeteci Ahmed Rişad, Taliban hakkında şöyle diyor: Onlar İslâm ve Afganistan tarihinden, ilmî gelişmelerden ve İslâm ülkelerinin siyasetinden hepten habersizdi. Pakistan'ın başbakanı Benazir Bhutto (ö. 2007) bir açıklamasında şöyle demişti: Taliban, silahını Amerika'dan, maddi harcamalarını Arabistan'dan, eğitim faaliyetlerini ise Pakistan'dan almaktaydı. Dolayısıyla Taliban'ı, İmarâti Talîban-i adı altında Arabistan, Pakistan ve İmareti müttehede ülkeleri resmî olarak tanımıştır.⁵³

Taliban iktidarı ele geçirdikten sonra toplumsal, dinî, hukuki ve medeni hayata dâir bazı düzenlemeler yapmaya girişti. Bu bağlamda, takvimi hicrî şemsîden hicrî kameriye çevirdi. Taliban, Mücahitler döneminden beri kadınların giymiş olduğu kisvenin dine uygun olmadığını ifade ederek kadınların sokağa çıkmasını yasaklayan bir genelge yayınladı. Bu genelgeye göre kadınlar acil bir nedenden (hastalık gibi) dolayı dışarıya çıkmak zorunda

⁵² Menijeh Bakhtari, 93 *Sâl Resâne ve Kânûn Seyri der Ferâz ve Furûdî Resâne hâ-i Afganistan* (Kâbil-Afganistan: İntişârâti Saîd ve İntişârâti Periyân, 2016), 319.

⁵³ Bakhtari, 93 *Sâl Resâne ve Kânûn Seyri der Ferâz ve Furûdî Resâne hâ-i Afganistan*, 322-323.

kalırlarsa yanında mahremi ve başında burka (bayanların örtünmek için kullandıkları giysi) ile çıkabilirlerdi. Afganistan genelinde mevcut olan kız okullarını kapatmışlar, yaklaşık 14 yıl Kabil Devleti ile savaşmış olan mücahitleri tekfir etmişlerdir. Onlara göre mücahitler şeriatı eksik tatbik ettikleri için mürted sayılmaktadır.⁵⁴

Taliban, sakalını kesen erkeklere iki kırbaç ve bir gün hapis cezası verirdi. Taliban Radyo Seda-i Şeriat'ta 23 maddelik bir ferman yayımladı. Bu fermanla beyaz çorap ve beyaz ayakkabı giymek, video çekmek, herhangi bir canlının fotoğrafını çekmek, İranlılar gibi örtünmek, erkekler için başı açık gezmek ve bazı spor dalları yasaklanmıştır. Beyaz çorap ve ayakkabının yasak olması, Taliban bayrağının rengini beyaz olmasından dolayı, beyaz çorap ve ayakkabının giyinmesinin bayraklarına ihanet olarak kabul edilmesinden dolayıdır. Taliban İslam geleneğine uygun değil diye kadınların standartlar dışı giyinmesini yasaklamış, bu anlamda sadece burka giymelerine izin vermiştir. Taliban ayrıca çalışma hayatına da el atmış kadınların tümünden çalışmalarını yasaklasa da sonradan genel ihtiyaçtan dolayı kadın doktorların çalışmasına izin vermiştir. Taliban'ın aşırılıkları bunlarla sınırlı kalmamış şeriate aykırı kitaplar barındırdığı gerekçesi ile birkaç kütüphaneyi yıkmış ve içindeki kitapları imha etmiştir. Bunun için de "Tenzimi Umuri İrşad ve Evkafı Umuri İslâm" adında resmî bir yasayı hayata geçirmiştir.⁵⁵

Görüldüğü gibi Taliban klasik fıkıh metinlerinde geçen hüküm ve anlayışları güncelleştirmeden ve çağın değerleri ile mezcetmeden uygulamaya sokmakta tarihsel olanla evrensel olanın arasını ayıramamaktadır. Bu yönüyle Taliban'ın din anlayışı anakronizmle maluldür. Bu mantık aslında sadece Taliban'a özgü değil çağın gereği olan değişime ayak uyduramayan tüm İslâmî hareketlerin temel sorunudur.

Sahra Mahkemeleri

Sahra Mahkemesi terimi tutuklanan herhangi bir sanığın sorgulama aşamalarını işletmeden hükmünün verilip cezasının infaz edilmesine müsaade eden mahkeme türünü ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu tür mahkemeler devletin merkezî otoritesinin zayıf olduğu bölgelerde mollalar veya orada hâkim olan herhangi bir örgüt tarafından sokakta veya sahrada kurulmakta ve suçlunun cezasını orada infaz etmektedirler. Bu tür mahkemeler Afganistan'la sınırlı değildir. Pakistan, Irak, Suriye, Somali, Hindistan ve Myanmar gibi ülkelerde de bulunmaktadır.⁵⁶

⁵⁴ Bakhtari, 93 *Sâl Resâne ve Kânûn Seyri der Ferâz ve Furûdi Resâne hâ-i Afganistan*, 320.

⁵⁵ Bakhtari, 93 *Sâl Resâne ve Kânûn Seyri der Ferâz ve Furûdi Resâne hâ-i Afganistan*, 325-342.

⁵⁶ Kerim Pupel, "Mahkeme-i Sahrâyi", *Mashal.org* (02 Kasım 2020).

Taliban'ın çıkışı ve zihniyeti hakkında kısa bilgi verildikten sonra devlet ve Taliban tarafından zina suçuna uygulanan cezanın keyfiyeti (recm-celde-hapis) mukayeseli olarak ele alınacaktır.

Afganistan Devleti Tarafından Uygulanan Had

Afganistan devleti, ülkenin Gur ilinde, ibtidâi mahkeme tarafından bekâr bir kadın ve erkeğe, anayasanın 130. maddesine göre dört farklı mecliste suçlarını ikrar ettikleri için yüz kırbaç cezasına çarptırılarak celde cezası uygulamıştır. Video görüntüsü kaynakçada olup ve üzerinden alınan ekran görüntüsü de aşağıda verilmiştir.⁵⁷

Gerek ekran görüntüsü ve gerekse videodan anlaşılacağı üzere devletin bizzat kendisinin tatbik etmiş olduğu zina cezası uygulamasında anayasal şartlara ve usule uygunluk göze çarparken aynı şekilde tatbikteki daha insanilik dikkat çekmektedir. Afganistan'da zina suçunun bilfiil recm şeklinde uygulanışına dair bir belgeye rastlayamasak da devletin zımnen recm uygulamasını onayladığı ama bilfiil tatbikata girmedığı görülmektedir. İlkesel olarak burada görüldüğü gibi devlet, Anayasa'da söz konusu olan recm cezasına ilişkin boşluğu Hanefî mezhebi özelinde doldurmaktadır. Fakat zina cezasına ilişkin fiili uygulamalarda recm cezasına rastlanılamamasının altında yatan sebebin Hanefî mezhebinin recm uygulamasına getirmiş olduğu sıkı şartlar mı olduğuna dair bir bulguya rastlanılmadığı gibi ayrıca Taliban'a getirilen toplumsal ve uluslararası baskı ve itirazların Afganistan devletine de geleceği endişesinden dolayı yöneticilerin Taliban pozisyonuna düşmemek istememeleri mi olduğuna dair somut bir bulguya rastlanılmadığı için konuya dair net bir cümle kurmak mümkün olmamaktadır. Had bazı şüphe veya başka nedenlerden dolayı sakıt olursa, Afganistan'ın Kod-i Cezaisinin ikinci maddesine göre ta'zîri ceza uygulanır. Bu yönüyle yukarı-

⁵⁷ Ariana News, "Mahkeme-i İbtidâiyi Vilâyeti Gur Yek Piser ve Dohter râ be Cürmi Dâştêni Revâbiti nâ Meşrû' Dürre Zedend", 17.10.2020 Saat 21:41:10.

daki görüntü baştan beri Hanefî fıkıh eserinden nakletmiş olduğumuz ilke, esas ve amaçlara uygundur.

Taliban'ın Gur İlinde Ruşâne'ye Uyguladığı Recm Olayı

Afganistan'ın Gur ilinin, Gilmân köyünde Ruşâne isimli bir kız buluşa erdikten sonra babası tarafından fakirliği bahane edilerek parasını almak için (bir nevi başlık parası) sakat birisiyle zorla evlendirilmeye çalışılır. Kız bu evliliği kabul etmez, çünkü kız küçüklükten beri başka birini sevmektedir. Sevdiğiyle beraber evlenmek için Gur ilinin Sagar ilçesine kaçarlar ve orada polis ekipleri tarafından yakalanıp ailelerine teslim edilirler. Aradan birkaç yıl geçtikten sonra kızın yeni talipleri çıkar. Kız, evlenmek istemediğini söyleyerek tüm taliplerini reddeder. Onların arasından Taliban'ın komutanlarından olan Molla Yusuf da kardeşine Ruşâne'yi ister. Ruşâne, Taliban örgütünden olan Molla Yusuf'a da ret cevabını verir. Bundan sonra babası, kızı Ruşâne'yi rızası olmaksızın, yaşlı biriyle zorla evlendirir. Kız zorla evlendirildiği bu yaşlı adamı hiç sevmediği için kendi köyünden Gül Muhammed isimli bir gençle beraber Mirgâb ilçesine kaçmak ister. Bunlar yolda Molla Yusuf tarafından yakalanır (teklifine karşı ret cevabını aldığı için yüreğinde kini de vardır). Taliban örgütü, kızın serbest bırakılması karşılığında babasından yüklü miktarda para ister, babası da bu parayı onlara ödeyemeyeceğini ifade eder. Bunun ardından örgüt lideri Molla Haşim kızın recmedilmesine hüküm verir. Ruşâne merkezden uzak sahraya götürülerek, şeriat ilkelerine uygun olmayan bir şekilde taşlanarak öldürülür.⁵⁸ Birlikte kaçtığı Gül Muhammed ise evli olmasına rağmen, Taliban örgütü tarafından bekâr olarak yargılanarak had cezasına (yüz değnek) çarptırılır.⁵⁹

⁵⁸ Tolo News, "Âmilâni Sangsari Ruşâne ez Hânevâde-i o 5 Milyon Afgani Hâste Bûdend", *Tolo News* (17 Ekim 2020); Mâhrûh Gulâm Hüseyin Pûr, "Ruşâne, Dohteri ki Kurbâniyi Sangsar Şûd", *Khaneh Amn* (blog), 17 Ekim 2020.

⁵⁹ Tolo News, "Âmilâni Sangsari Ruşâne ez Hânevâde-i o 5 Milyon Afgani Hâste Bûdend" (17 Ekim 2020); Gulâm Hüseyin Pûr, "Ruşâne, Dohteri ki Kurbâniyi Sangsar Şûd", 17 Ekim 2020.

Taliban örgütü tarafından uygulanan bu recm cezasının video görüntüsü sosyal medyaya yansımıştır.⁶⁰ Görüntünün linki kaynakçada olup yukarıda ekran görüntüsü mevcuttur.

Afganistan'ın cumhurbaşkanı Eşref Ganî Ahmedzai bu olayı cinâyet olarak nitelendirmiş ve Afganistan halkından İslâmî ve insancıl olmayan böyle uygulamalara karşı daha çok bilinçli olmalarını isteyerek Taliban'ın yapmış olduğu bu uygulamayı kınamıştır. Afganistan İcra Kurulu Başkanı Abdullah Abdullah, içişleri bakanı ve bazı parlamento üyeleri, Ruhşâne'nin recm olmasını takbih ederek bu olaya karışanların yakalanıp adli mercilerce cezalandırılmasını istemişlerdir.⁶¹ Gur İli Ulema konsey üyeleri, recm hükmünü verenleri ilin en bozuk karakterli insanlardan olduğunu söyleyerek, şahit veya ikrar olmaksızın, kıza iftira atarak recm cezasına çarptırıldığını ifade etmiş ayrıca kızı zorla evlendirmeye çalışanlara da ceza verilmesini istemişlerdir.⁶²

Taliban uygulaması devletin resmî görevlilerinin ve organlarının da beyan ettiği üzere hukukî ve yasal dayanaktan yoksundur. Bu yönü itibariyle klasik Hanefî fıkhında söz konusu olan ispat süreçleri işletilmemiştir. Dolayısıyla bu uygulama geçersiz bir infaz türüdür.

Taliban'ın Kunduz İlinde Uyguladığı Recm Olayı

Taliban örgütü lideri Mevlevî İmamüddîn, Afganistan'ın Kunduz ili Molla-Kulî köyünde yüz kişilik silahlı bir grupla bir erkek ve bir kızı pazar yerine getirir. Erkek evli, kız ise başka bir erkekle nişanlı olmalarına rağmen kaçarak evlenmek isterler. Taliban lideri, bu erkek ve kızı beraberce kaçma-

⁶⁰ Ozodivideo, "Yek Dohteri 19 Sâle der Vilâyeti Gur Sangsar Şüt".

⁶¹ Kebir Deryâves, "Penc Rûz Pes az Sangsari Ruhşâne", *Rûz Nâme-i İtlaatiroz* (blog), 17 Ekim 2020.

⁶² Tolo News, "Âmilâni Sangsari Ruhşâne ez Hânevâde-i o 5 Milyon Afgani Hâste Bûdend" (17 Ekim 2020); İbrahim Karimi, "Haşmi Umûmî der Peyi Sangsari Yek Dohteri Cevân (Ruhşâne) Tevessüti Tâliban", *Shafaqna* (blog), 17 Ekim 2020.

larından sonra yakalayıp sahra mahkemesine çıkarır. Erkek ve kız haklarında recm hükmü verilmesi akabinde pazar yerinde recmedilmişlerdir.⁶³ Kunduz ilinin İmam Sahip ilçesi kaymakamı Muhammed Eyyub'un dediğine göre örgütün yirmi sekiz yaşındaki erkekle yirmi üç yaşında olan kızın aralarında gayri meşru ilişkileri olduğunu iddia ederek akşamüstü Molla-Kuli köyünde recmettiğini ve bu köyün tamamen Taliban'ın hâkimiyeti altında olduğunu açıklamıştır. Taliban liderlerinden biri bu haberin doğruluğunu onaylayarak recmedilen şahısların beraber kaçtıklarını itiraf ettiklerini ve dolayısıyla recmedildiklerini ifade etmiştir.⁶⁴ Görgü tanığı Hamid âka recm uygulaması sırasında orada olduğunu söyleyerek, Taliban örgütünün bir saat boyunca bu iki genci taşlamalarına rağmen kızın hâlâ hayatta olduğunu nihâyetinde örgüt üyelerinden birisinin kızın kafasına silah vurarak öldürdüğünü ifade etmiştir.⁶⁵

Afganistan Cumhurbaşkanı Hamid Karzai bu olayı kınayarak bunun affedilemeyecek bir cinayet olduğunu söylemiştir. Afganistan İnsan Hakları Komisyon başkanı Sima Semer de bu olayı kınayarak yapanları tutuklanıp cezalandırılmasını istemiştir.⁶⁶ Aynı ay içerisinde Taliban örgütü Badgis ilinde bir dul kadına gayri meşru bir ilişkiden hamile olduğunu iddia ederek önce değnek ile vurmuş ardından da mermi ile vurarak öldürmüştür.⁶⁷

Devletin Zamanında Müdahalesi ile Taliban'ın Uygulamaya Geçiremediği Recm Cezası

Kunduz ilinin Deşt'i-Erçi ilçesinde beş çocuk babası olan bir kişi, hanımı Halime'yi başkası ile gayri meşru ilişkisi olduğunu iddia ederek boşamıştır. Taliban, taraflar arasında cereyan eden boşama ilişkisinin gerekçesini duyunca Halime'yi cezalandırmak için kendi hâkimiyeti altındaki köye götürür. Sahra mahkemesinden recm cezası alan bu kadın, polislin haberdar olmasıyla Taliban'ın elinden kurtarılmıştır.⁶⁸

Taliban'ın Uyguladığı Recm Olaylarının Fikhî Değerlendirilmesi

⁶³ Deutsche Welle (www.dw.com), "Taliban'i Afganistan Zan-u Merdi Cevâni râ Sangsar Kardend", *DW.COM* (10 Haziran 2020).

⁶⁴ Afghanpaper, "Sangsari Yek Merd ve Zan Tevessüti Taliban", *Afghanpaper* (18 Ekim 2020); "Taliban Yek Merd ve Yek Zan râ der Şamâlî Afganistan Sangsar Kardend", *Ariananet* (18 Ekim 2020).

⁶⁵ Welle (www.dw.com), "Taliban'i Afganistan Zan-u Merdi Cevâni râ Sangsar Kardend" (10 Haziran 2020).

⁶⁶ "Vakûnîşi Reisi Cumhur be Hükmî Sangsari Dü-Ten Tevessüti Taliban", *The Killid Group* (18 Ekim 2020).

⁶⁷ Afghanpaper, "Sangsari Yek Merd ve Zan Tevessüti Taliban" (18 Ekim 2020); "Taliban Yek Merd ve Yek Zan râ der Şamâlî Afganistan Sangsar Kardend" (18 Ekim 2020).

⁶⁸ BBC, "Polisi Afganistan Zani râ ez Sangsar Necât Dâd", *BBC News Farsi* (18 Ekim 2020); Radio Koocheh, "Polisi Afganistan Yek Zan ra ez Sangsar Necât Dâd", *Radio Koocheh* (blog), 18 Ekim 2020.

Taliban'ın Afganistan'da beş senelik hâkimiyeti içinde uygulanan hadlerin tamamını değil, sadece Hamid Karzai ve Eşref Gani hükümeti döneminde Taliban tarafından gerçekleşen olaylardan birkaçını zikrettik. Bu olaylar genelde devletin hâkimiyetinin olmadığı ve örgütün hâkim olduğu bölgelerde gerçekleşmiştir.

İlk olarak Ruḥşâne olayının uygulanış tarzının, fıkıh kitaplarının belirlediği kurallara uygun olup olmadığına baktığımızda Hanefilere göre kız, kendi isteğiyle, kendisine denk biriyle anne babasının izni olmaksızın evlenebilir.⁶⁹ Ancak burada Ruḥşâne'yi babası ilk önce sakat birisiyle daha sonra yine kızının görüşünü almaksızın kendisinden yaşça daha büyük olan birisiyle zorla evlendirmeye zorlamıştır. Medyada çıkan haberlerin detayına indiğimizde Taliban örgütünün uygulamış olduğu Ruḥşâne recminde zinanın ispat yöntem ve araçlarından olan ikrar veya şahitlerle ispatın burada olmadığı görülmektedir. Bu uygulama hem yukarıda nakledilen Hz. Peygamber uygulamalarıyla hem de klasik Hanefi fıkıh eserlerindeki ilkelerle tezat oluşturmaktadır. Hem Hz. Peygamber uygulaması hem de fıkıh külliyyatı recm cezası konusunda kılı kırk yararcasına ilkeler vazetmiş, gerektiğinde şüphe durumlarında had cezalarını düşürmüştür. Sadece kızın sevdiği erkekle beraber kaçması ile recm uygulanmaz. Fıkıh kitaplarında geçen ilkelere göre had cezası devlet başkanı tarafından ya da onun tayin ettiği kişi tarafından uygulanmalıdır. Taşlama yapılırken kimin önce taş atacağı ve atılan taşların uygun olup olmayışı, taş atılırken veya sopa ile vururken yukarıda da geçtiği üzere değneğin budaksız olması ve zâniye orta güçlkle vurulması gerekmektedir. Dolayısıyla Taliban örgütünün yaptıkları şeriat hükmünü uygulamaktan ziyade, Molla Yusuf örneğinde olduğu gibi intikam hırsından başka bir şey olmadığı aşikârdır. Bu olay hakkında yazılan çizilen haberlere bakıldığında Taliban'ın recm diye uyguladığı işlem en basit anlamıyla cinâyetten öte bir şey değildir.

Kunduz'da recm adı altında erkek ve kıza tatbik edilen uygulamalarına yukarıdaki Ruḥşâne örneğinde olduğu gibi hem usûl hem biçimsel şartları taşımadığı görülmektedir. Bu iki kişiye kendilerinin ikrarı gerekçe kılınarak Sahra mahkemesinde recm cezası vermişlerdir. Oysa medyadaki haber içeriklerine baktığımızda bu iki kişi zina ettiklerini değil, beraber kaçtıklarını ikrar etmişlerdir. Fıkıh ilkelerine baktığımızda evlenmek için kaçanlara recm cezası verilemez. Recm uygulamasının görgü şahitlerinin bilgisine başvurduğumuzda taşlama ile ölmeyen kızın başına silahla ateş ederek öldürülmesi Taliban'ında mensubu olduğunu iddia etmiş olduğu klasik Hanefi fıkıh ilkelerine aykırıdır. Taliban'ın hâkim olduğu bölgelerde, böyle kendi çıkarları için dinî kullanarak insanları katletmektedirler.

⁶⁹ Meydâni, *el-Lübâb Fî Şerhi'l-Kitab*, 468.

Bu ve benzeri şekildeki olaylar, Afganistan'ın farklı illerinde merkezi sistem ve otoritenin ulaşamadığı yerlerde Taliban örgütü tarafından bâği bir şekilde uygulanmaktadır. Devlet, sahra mahkemelerinde infaz hükmü verilen bu hukuksuz, kuralsız ve biçimsel şartlardan yoksun uygulamalara karşı tedbir almak için yoğun çaba sarf etmektedir.

SONUÇ

Afganistan'da medrese ve eğitim kültürü çok eskilere dayanır. Dinî eğitim resmî ve gayri resmî medreseler adı altında verilmektedir. Resmî medreseleri devlete bağlı olup bütün giderleri devlet tarafından karşılanmaktadır. Gayri resmî medreseler ise devlete bağlı olmayıp giderleri, medresenin bulunduğu bölgelerde ve civarında yaşayan halkın zekât, üşür ve sadakaları ile karşılanmaktadır.

Hanefilere göre zina, aralarında nikâh bağı veya şüphesi bulunmayan bir erkeğin kadınla önden cinsel ilişkide bulunmasıdır. Zina edenlere had cezası olarak recm cezasının uygulanabilmesi için zina edenlerin muhsan sıfatına sahip olması gerekir. Muhsan: hür, akil, ergen, müslüman ve sahih nikâhla evlenmiş kişilere denir. Bu vasıfları barındıran kişiler arasında zina meydana gelirse zina edenlere recm cezası uygulanır. Zinanın ise iki şekilde tespit etme yolu vardır. Onlardan ilki zinayı işleyen kişinin dört farklı mecliste ikrarıyla olur. İkrar edenlerin de âkil ve buluç çağına ermiş olması gerekir. İspat yolunun ikincisi de dört akil ve balığ kişinin şahitliğiyle olur. Şahitlerin de sürmenin sürmelikte olduğu gibi, bu kişiyi de kadına ön taraftan yaklaşırken öyle gördük, şeklinde, şehadet lafızlarını kullanarak, şehadet etmeleri gerekmektedir.

Hz. Peygamber döneminde recm cezasının bütün şartları yerine getirilerek uygulanmıştır. Peygamber bu uygulamasıyla zina cezasının usûl ve esasını da belirtmiş dolayısıyla klasik fıkıh eserleri bu çerçevenin içini muhtelif kriterlerle zenginleştirilmiştir. Afganistan devleti yasalarına göre zina cezası ancak hukuki ispat yolları ile tespiti yapıldıktan sonra devletin tayin ettiği hâkimler tarafından uygulanacaktır. Afganistan devletinin merkezi otoritesinden uzak bölgelerde Taliban örgütü tarafından uygulanan recm olaylarının geneline baktığımızda çıkar amaçlı ya da kişisel amaçlardan dolayı yapıldığını görmekteyiz.

Netice olarak Afganistan'da Hanefî Mezhebi egemendir. Afganistan anayasasının üçüncü maddesinde belirtildiği gibi bütün hükümler İslam dinine uygun olarak verilir. Zina konusu bağlamında Afganistan anayasasına baktığımızda Anayasa bizzat kendisi zinanın tanımını yapmamış ancak bu işlemi Ceza Kanunu (Kod-i Ceza)ya havale etmiştir. Ceza Kanunu (Kod-i Ceza) zina cezasını had ve ta'zîr olarak belirtmiş, recm konusunda direk hu-

kukî yaptırım önermemiş, bu anlamda hukukî bir boşluk bırakmıştır. Yani Ceza Kanunu (Kod-i Ceza) had, kısas ve diyet cezasına değinmiş, ta'zîr cezasının içeriğini düzenlemiş, had, kısas ve diyet cezaları için Hanefî mezhebini işaret etmiştir. Ta'zîr cezası şeklinde hukukî sonuç doğuran yasal süreçlerin sonucunda müeyyideyi hapis cezası olarak belirlemiştir. Görüldüğü gibi bu boşluğu doldurma yetkisini ise anayasa 130. maddesiyle Hanefî mezhebinin fıkıh müktesebatına havale etmiştir. Hanefî mezhebinin eserlerine baktığımızda uygulamanın had (recm veya celde) olarak geçtiği görülmektedir. Dolayısıyla Afganistan anayasası ve ceza hukuku zina cezasının recm türünü zımnen kabul etmiş olmaktadır. Nitekim gibi bu boşluğun resmî yollarla Hanefî mezhebi üzerinden celde şeklinde doldurulduğunu zikretmiştik. Bu arada Afganistan'da zina suçunun bilfiil recm şeklinde uygulanışına dair bir belgeye rastlayamasak da devletin zımnen recm uygulamasını onayladığı ama bilfiil tatbikata girmedeği görülmektedir. İlkel olarak burada görüldüğü gibi devlet, recm cezasını Hanefî mezhebi özelinde doldurmaktadır. Fakat zina cezasına ilişkin fiili uygulamalarda recm cezasına rastlanılamamasının nedenlerine dair Hanefî mezhebinin recm cezasına getirmiş olduğu sıkı şartlar mı olduğu ya da Afganistan devleti yöneticilerinin kendilerine gelmesi muhtemel uluslararası itiraz ve baskılarından dolayı Taliban pozisyonuna düşmeme endişesi mi olduğu konusunda somut bir bulguya rastlanılmadığı için net bir cümle kurmak mümkün olmamaktadır. Yani bu uygulamaların henüz görülmemesi Afganistan devletinin hukukî niteliğine mi yoksa başka saiklere mi işaret etmektedir konusunun tespiti için bir hayli zamana ihtiyaç duyulmaktadır. Had bazı şüphe veya başka nedenlerden dolayı sakıt olursa, Afganistan'ın Kod-i Cezasının ikinci maddesine göre ta'zîri ceza uygulanır.

Yasal bir hükümetin bulunduğu Afganistan'da Taliban egemenliği altında uygulanan recm cezası görüntülerinin doğruluğu bir yana uygulama biçimi Taliban'ın da mensubiyetini iddia ettiği Hanefî fıkhına uygun değildir.

Bu "yanlış recm uygulamaları" hem fıkhı hem de Afganistan'ın anayasasına aykırıdır. Dolayısıyla gelişigüzel recm uygulaması yapılamaz. Ayrıca Hanefî fıkhında görüldüğü gibi zina eden kişinin zina suçu tespit edilip münasip yasal süreçler sonucunda bir şekilde had tatbik edildikten sonra bu kişi usulüne uygun yıkanır, kefenlenir, cenaze namazı kılınır ve güzel bir şekilde ebedi hayata uğurlanır. Ancak popüler bir konu olarak Afganistan'daki Taliban uygulamalarına bakıldığında recm cezasının yukarıda zikredilen kanunilikten, rikkat ve dikkatten ne denli yoksun olduğu görülmektedir. Bu hassasiyetler muvacehesinde Taliban uygulamalarına söylenebilecek en naif ifade kin ve öfke ile dolu cinayetten başka bir şey değildir.

Bu tür yanlış recm uygulamalarının artmaması için sahih, yasal ve bilinçli bir İslâmî eğitimin şart olduğunu bir yere not etmeliyiz. Nitekim Taliban salt klasik dinî eğitimle yetinmekte, fıkıh metinlerindeki tarihsel uygulamaları dondurmakta hatta dondurmakla kalmamakta bilakis fıkıh metinlerinde açık ve net bir şekilde çizilen hukuk ilkelerini çiğneyerek geleneksel fıkıh kitaplarına da ihanet etmektedir.

Kaynakça

- Afghanpaper. "Sangsari Yek Merd ve Zan Tevessüti Taliban". *Afghanpaper*. 18 Ekim 2020. Erişim 18 Ekim 2020. <http://www.afghanpaper.com/nbody.php?id=13262>
- Kur'ân-ı Kerîm Meâli*. çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2011.
- Atar, Fahrettin. *Fıkıh Usûlü*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 14. Basım, 2019.
- Bakhtari, Menijeh. *93 Sâl Resâne ve Kânûn Seyri der Ferâz ve Furûdî Resâne hâ-i Afganistan*. Kâbil-Afganistan: İntişârâtî Saîd ve İntişârâtî Periyân, 1. Basım, 2016.
- BBC. "Polisi Afganistan Zani râ ez Sangsar Necât Dâd". *BBC News Farsi*. 18 Ekim 2020. Erişim 18 Ekim 2020. https://www.bbc.com/persian/afghanistan/2013/12/131209_109_stoning_qundo_z_taleban
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail el-. *el-Câmî u's-şâhîh*. thk. Züheyr b. Nasr Muhammed. 9 Cilt. Dâru't-Tavkî'n-Necât, 1422.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl ed-. *Sünenü'd-Dârimî*. thk. Hüseyin Selim Esed ed-Dârânî. 4 Cilt. Riyad: Dâru'l-Muğnî li'n-Neşr ve't-Tavzî', 2000.
- Deryâves, Kebir. "Penc Rûz Pes az Sangsari Ruhşâne". *Rûz Nâme-i İtlaatiroz* (blog), 17 Ekim 2020. <https://www.etalatroz.com/29272/اينچ-روز-پس-از-سنگسار-رخشانه>
- Doğan, Mehmet. *Zina*. İz Yayıncılık, 11. Basım, 1996.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *Sünen-i Ebû Dâvûd*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdilhamîd. 4 Cilt. Beyrut: el-Matba'atü'l-'Asriyye, ts.
- Erdoğan, Mehmet. *Zina*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 5. Basım, 2015.
- Esen, Hüseyin. "Zina". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 44/440-444. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Ezrek, Muhammed Yusuf. *Kânûn hâ-i Ulûm ve Sekafeti İslâmî der Afganistan*. Matbaâ-i Devleti: Merkezi Tahkîkât-ı Ulûmî İslamî, 1991.
- Ferâhîdî, Halil b. Ahmed el-. *Kitâbü'l-'Ayn*. thk. Mehdî el-Mahzûmî. Dâru'l-Mektebetü'l-Hilâl, ts.
- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî - Apaydın, H. Yunus. *Mustasfâ İslam Hukukunun Kaynakları*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2. Basım, 2017.
- Gulâm Hüseyin Pûr, Mâhrûh. "Ruhşâne, Dohteri ki Kurbâniyi Sangsar Şûd". *Khaneh Amn* (blog), 17 Ekim 2020. <http://www.khanehamn.org/archives/19472>

- İbn Ebü'l-iz, Ebü'l-Hasen Sadrüddîn Alî b. Alâiddîn Alî b. Muhammed ed-Dımaşkî. *et-Tenbîh ulâ müşkilâtı'l-Hidâye*. ed. Abdülhakîm bin Muhammed Şakir - Envar Sâlih Ebü Zeyd. Arabistan Suudi: Mektebetü'r-Rüşd, 2003.
- İbn Mâce, Ebü Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvînî. *Sünen-i İbn Mâce*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 2 Cilt. Dâru İhyâu'l-Kütübü'l-'Arabîyye, ts.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısırî. *el-Bahrü'r-râîk*. Beyrut: Dâru'l-M'arife, ts.
- İbnü'l-Arabî, Ebü Bekr Muhammed b. Abdullah. *Ahkâmu'l-Kur'ân*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l Kutubî'l-'İlmiyye, 2003.
- İmam Mâlik, Ebü Abdillâh Mâlik b. Enes el-Asbahî. *el-Muwatta'*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turasi'l-'Arabî, 1985.
- Karimi, İbrahim. "Haşmi Umûmî der Peyi Sangsari Yek Dohteri Cevân (Ruhşâne) Tevessüti Tâliban". *Shafaqna* (blog), 17 Ekim 2020. <https://af.shafaqna.com/FA/88701>
- Kudûrî, Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Ebî Bekr Muhammed b. Ahmed el-. *el-Muhtaşaru'l Kudûrî*. thk. Kamil Muhammed Muhammed Uveyde. 1 Cilt. Dâru'l-Kütübü'l-'İlmiyye, 1997.
- Kurumu, Türk Hukuk. *Zina*. Ankara: Başbakanlık Basımevi, 3. Basım, 1991.
- Merginânî, Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-. *el-Hidâye fî şerhi'l-Bidâye*. thk. Tellal Yusuf. 4 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâu'l-Kütübü'l-'Arabî, ts.
- Mevsilî, Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullâh b. Mahmûd b. Mevdûd el-. *el-İhtiyar li-Ta'lîli'l-Muhtar*. 5 Cilt. Kahire: Matba'atü'l-Halebî, 1937.
- Meydânî, Abdülganî b. Tâlib b. Hammâde el-. *el-Lübâb Fî Şerhi'l-Kitab*. 1 Cilt. İstanbul: Yasin Yayınevi, 1. Basım, 2017.
- Muhassilîn, Camiâ-i Babü'l-ulûm Hammâdiye. *Gahvâre-i İlmu-Amel*. ed. Nasretullah İsmeti. Mezari Şerif: Matbaâ-i Dostan, ts.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. *el-Câmi'u's-şâhîh*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâu'l-Kütübü'l-'Arabî, ts.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd en-. *Kenzü'd-Dekâik*. thk. Saîd Bektaş. Dâru'l-Beşâirü'l-İslâmiyye, 2011.
- News, Ariana. "Mahkeme-i İbtidâiyi Vilâyeti Gur Yek Piser ve Dohter râ be Cürmi Dâşteni Revâbiti nâ Meşrû' Dürre Zedend". Yayın Tarihi 18 Ekim 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=8dR4ekbf-U>
- Ozodivideo. "Yek Dohteri 19 Sâle der Vilâyeti Gur Sangsar Şûd". Yayın Tarihi 17 Ekim 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=JGH-AXIjU-A>
- Pupel, Kerim. "Mahkeme-i Sahrâyi". *Mashal.org*. 02 Kasım 2020. Erişim 02 Kasım 2020. <http://mashal.org/blog/محاکمه-صحراي/>
- Radio Koocheh. "Polisi Afganistan Yek Zan ra ez Sangsar Necât Dâd". *Radio Koocheh* (blog), 18 Ekim 2020. <https://radiokoocheh.com/article/229652>
- Saîdî, Emînüddin. "Medrese-i İmam Ebü Hanîfe ve Hâtrati Faramûş nâ Şûdeni az ân". *Mashal.org*. 02 Mayıs 2020. Erişim 17 Eylül 2020. <http://mashal.org/blog/مدرسه-امام-ابو-حنيفة-رح-و-خاطرات-فرامو/>
- Saray, Mehmet. "Afganistan". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/401-408. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.

- Tolo News. “Âmilâni Sangsari Ruhşâne ez Hânevâde-i o 5 Milyon Afgani Hâste Bûdend”. *Tolo News*. 17 Ekim 2020. Erişim 17 Ekim 2020. <https://tolonews.com/fa/afghanistan/>-عاملان-سنگسار-ر-خشانه-از-۵-میلیون-افغانی-خواسته-بودند ۸۰٪E۲٪%۸C ی-او-۵-میلیون-افغانی-خواسته-بودند
- Tûsî, Şeyh. *el-Hilâf*. thk. Seyyid Ali Horasanî vd., 1420.
- Welle (www.dw.com), Deutsche. “Taliban’i Afganistan Zan-u Merdi Cevânî râ Sangsar Kardend”. *DW.COM*. 10 Haziran 2020. Erişim 18 Ekim 2020. <https://www.dw.com/fa-ir/طالبان-افغانستان-زن-و-مرد-جوانی-را-سنگسار-کردند/a-5915646>
- Zebîdî, Muhammed Murtazâ ez-. *Tâcü'l-Arûs*. Dâru'l-Hidaye, ts.
- Afganistan Maârif Yasası, Afganistan Maârif Yasası. *Resmî Gazete* 955 (24 Temmuz 2008). <https://moe.gov.af/sites/default/files/2019-12/د-۲۰٪یوهنی-۲۰٪قانون.pdf>
- Afganistan Ceza Kânûnû, Afganistan Ceza Kânûnû. *Resmî Gazete* 1290 (05 Mayıs 2017). <https://ago.gov.af/sites/default/files/2019-03/کد-۲۰٪جزا.pdf>
- Kânûnû Esâsî'yi Afganistan, Kânûnû Esâsî'yi Afganistan. *Resmî Gazete* 818 (26 Ocak 2004). <https://www.gmic.gov.af/pdfs/Afghanistan-constitution.pdf>
- Ariananet. “Taliban Yek Merd ve Yek Zan râ der Şamâlî Afganistan Sangsar Kardend”. 18 Ekim 2020. Erişim 18 Ekim 2020. <http://www.ariananet.com/modules.php?name=Artikel&op=view&sid=11977#.X4xSWNAzbIX>
- The Killid Group. “Vakûnîşi Reisi Cumhur be Hükûmî Sangsari Dü-Ten Tevessüti Taliban”. 18 Ekim 2020. Erişim 18 Ekim 2020. <https://tkg.af/2010/08/18/را-بیس-جمهور-به-حکم-سنگسار-دو-تن-تویس>

Stoning As a Popular Topic Of Discussion in Media In The Light of Works Taught In Afghanistan Madrasas -The Example of Afghanistan (Extended Abstract)

In this work; the definition, extent, condition of stoning, and the style of applying to stoning are examined with the help of works mentioned above immediately after mentioning the kinds and methods of religious education institutions belonging to Afghanistan madrasa culture. In the last part, the subject is discussed from the perspective of fiqh by giving examples of stoning by the Afghanistan government and the negative ones of it by the Taliban organization. It is attempted to be analysed whether the stoning cases are applied according to sect theories, which are taught in the frame of principles found in fiqh books mentioned above. In that context, this work consists of such titles as a brief overview of the culture of religious education in Afghanistan, adultery, adultery in Afghanistan law, incorrect stoning applications in Afghanistan, and their analysis according to fiqh.

The culture of madrasa and education in Afghanistan goes back a long way. The religious education is both legal and illegal in madrasas, and the legal madrasas belong to governments, and the whole expense of these madrasas is met by the government. On the other hand, illegal madrasas are not connected to the government, and the expense of it is met with the alms, tithe, and charities of the public living in territories and around, which the madrasas are found. According to Hanafis, adultery is intimacy between a man and a woman who do not have any marriage relationship. For applying to stoning for fornicators as “had cezası” (the punishment, which the quantity of it is determined according to Quran), the fornicators have to be “muhsan”. (free, wise, mature, Muslim, and married people) If the adultery case occurs between people having these characteristics, the stoning is applied for people committing adultery.

There are two ways of detecting adultery. The first one is the fornicator’s acknowledging his action in four different places. The people acknowledging have to be wise and mature enough. The second way of detecting adultery is possible with the testimonies of four wise and mature people, and all four witnesses have to see the fornicator while he is contacting the woman from the front of hers.

The stoning punishment was applied with its all conditions during the time of Prophet Muhammad. Also, Prophet Muhammad determined the method and core of adultery punishment with that practice, and then this practice frame was enriched with the classical fiqh works. According to the laws of the state of Afghanistan, the penalty for adultery will only be applied by judges appointed by the state after it has been determined by means

of legal proof. It is seen that stoning cases occur because of benefit-oriented or personal-oriented goals when the overall stoning cases by the Taliban organisation in the territories, far from Afghanistan central authority are examined. As a result, the sect of Hanafi is dominant in Afghanistan. As it is highlighted in the third item of constitutional charter, all the judgements are compatible with the religion of Islam. When the Constitutional Charter of Afghanistan is analysed, the charter itself does not make a definition of adultery, but it refers this process to the Criminal Code (Kod-i Ceza). The Criminal Code determines the adultery punishment as had (the punishment, which the quantity of it is determined according to Quran), and ta'zîr [punishment determined by judge or executive apart from had (mentioned above) and kisas (the punishment equal to the crime which the criminal commits) punishments], and does not propose any legal sanction about stoning. That is; the Criminal Code mentions had, kisas and diyet (the value paid to victim as a blood and goods compensation) punishment, organizes the content of ta'zîr punishment, and addresses to Hanafi sect for had, kisas, and diyet punishments. As a result of legal processes that lead to legal consequences in the form of ta'zîr punishments, it determines the sentence as a prison sentence. As it is seen, the charter authorized the accumulated knowledge of the Hanafi sect about filling the above mentioned matter with the 130th item of the charter. Also, the rank starts with "had" [(stoning or celde (beating criminal with whip or stick)] when the works of Hanafi sects are studied. That's why, the charter and Criminal Code of Afghanistan admit indirectly that the penalty for adultery is stoning. Likewise, it is mentioned that that legal gap is filled with "celde" with legal ways in the sect of Hanafi. In the meantime, there is no document about the fact that the penalty for adultery is clearly stoning, it is actual that the government approves the practice of stoning indirectly. At the same time, if the penalty of had is invalid due to doubt or other reasons, the Ta'zîr punishment is consulted according to the 2nd item of Afghanistan Criminal Code.

Apart from the accuracy of the images of stoning practices in the dominance of Taliban in Afghanistan where there is a legal government, its style of practice is not exactly in accordance with the fiqh of Hanafi, which the Taliban puts a claim for belonging to that sect. These incorrect practices of stoning are in contrary with both fiqh and the Charter of Afghanistan. So, stoning cannot be made randomly. Also, all suitable legal processes are practiced following detecting the fornicator's crime, and this person is taken a ghusl, shrouded, performed a funeral prayer for that person, and finally he is sent off on an eternal journey. However, when the Taliban practices in Afghanistan are viewed as a popular matter, it is clearly seen that the stoning practices are neither legal nor disciplinary. So, the most logical comment

about the Taliban's stoning practices is that it is not anything other than murder, full of rage and hostility.

Finally, it should be noted that a satisfying, legal, and conscious Islamic education is exactly a necessity so that these kinds of stoning practices decrease in contrary to the attitude of Taliban about stoning because the Taliban organization confines itself just religious education, and presents historical practices in fiqh works to the today's comprehension